

Research Paper

Presenting a Model of Cultural Policy With a Change Approach (Case study: Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran)

*Mohammadreza Ansari¹ , Abbasali Ghayoomi² , Seyyed Reza Salehi Amiri² , Fatemeh Azizabadi Farahani¹ , Mohsen Ghadami²

1. Department of Cultural Affairs Management, Faculty of Management and Economics, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Department of Cultural Affairs Management, Faculty of Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Ansari, M., Ghayoomi, A., Salehi Amiri, S. R., Azizabadi Farahani, F., & Ghadami, M. (2021). [Presenting a Model of Cultural Policy With a Change Approach (Case study: Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran) (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 11(39), 46-67.

Received: 28 Jul 2020

Accepted: 21 Oct 2020

Available Online: 01 Aug 2021

Keywords:

Cultural policy,
Policy-making, Higher
education, Islamic azad
university, Science and
research branch tehran

ABSTRACT

Policy-making is very important and decisive for achieving organizational, sectoral, cross-sectoral and national goals. So that this issue is more important in the Islamic Azad University, because the category of culture and cultural policy has many hidden and obvious dimensions and angles, which without proper policy, the realization of these goals is not possible. The present study tries to study the policy-making process of Islamic Azad University using a data-based strategy with a qualitative approach. The research categories have been extracted and coded from theoretical foundations and available texts and have been approved by 10 cultural experts, including administrators, experts and university professors. And Analysis of this data in three stages of open coding, axial coding and selective coding shows that cultural policy-making in the direction of cultural transformation in higher education as a central category in the research model, along with contextual categories, interventionist, strategies and the consequences explain the policy model of the Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran. The results of the present study, in addition to drawing a policy model in the organization, also analyzes and explains the policy-making process in Iranian higher education.

* Corresponding Author:

Mohammadreza Ansari

Address: Department of Cultural Affairs Management, Faculty of Management and Economics, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

E-mail: mohammadreza.ansari@gmail.com

مقاله پژوهشی

ارائه الگوی خطمشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول (مورد مطالعه دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران)

* محمد رضا انصاری^۱، عباسعلی قیومی^۲، سیدرضا صالحی امیری^۳، فاطمه عزیزآبادی فراهانی^۴، محسن قدمی^۵

۱. گروه مدیریت امور فرهنگی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه مدیریت امور فرهنگی، دانشکده مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

خطمشی‌گذاری برای تحقق اهداف سازمانی، بخشی، فرابخشی و ملی بسیار مهم و تعیین‌کننده است. به طوری که این مسئله در دانشگاه آزاد اسلامی از اهمیت بیشتری برخوردار است، چرا که مقوله فرهنگ و سیاست فرهنگی دارای ابعاد و زوایای پنهان و آشکار فراوانی است، که بدون خطمشی‌گذاری شایسته، تحقق این اهداف ممکن نیست. پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی خطمشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در آموزش عالی با رویکرد کیفی می‌کوشد تا فرایند خطمشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی را با بهره‌گیری از استراتژی داده‌بنیان مورد بررسی و مطالعه قرار دهد. مقوله‌های تحقیق از مبانی نظری و متون در دسترس استخراج و کدگذاری شده و با نظر ده نفر از خبرگان فرهنگی شامل مدیران، کارشناسان و استادان دانشگاه تأیید شده است. تحلیل این داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی نشان می‌دهد که خطمشی‌گذاری فرهنگی در راستای تحول فرهنگی در آموزش عالی به عنوان مقوله محوری در مدل تحقیق، به همراه مقوله‌های زمینهای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها، الگوی خطمشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران را تبیین می‌کند. نتایج پژوهش حاضر علاوه بر ترسیم الگوی خطمشی‌گذاری در سازمان مورد اشاره، فرایند خطمشی‌گذاری در آموزش عالی ایران را نیز واکاوی و تبیین می‌کند.

تاریخ دریافت: ۰۷ مرداد ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۳۰ مهر ۱۳۹۹

تاریخ انتشار: ۱۰ مرداد ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

خطمشی فرهنگی،
خطمشی‌گذاری،
آموزش عالی، دانشگاه
آزاد اسلامی، واحد
علوم و تحقیقات
تهران

* نویسنده مسئول:

محمد رضا انصاری

نشانی: تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، دانشکده مدیریت و اقتصاد، گروه مدیریت امور فرهنگی.

پست الکترونیکی: mohamadreza.ansari@gmail.com

مقدمه

جنبه‌های مختلفی قابل بررسی است، در این تحقیق با توجه به اهمیت مباحث خطمشی‌گذاری سازمان‌های دولتی، به‌ویژه آموزش عالی برآنیم تا الگوی خطمشی‌گذاری در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران را که بیش از نیم قرن در عرصه فرهنگی فعالیت داشته و به عنوان یک دستگاه دولتی فراگیر در سطح ملی با طیف وسیعی از دانشجویان در ارتباط و تعامل بوده و در سطح بین‌المللی نیز دارای جایگاه و سوابق شناخته‌شده‌ای است، بررسی و مطالعه کنیم.

هدف دانشگاه آزاد اسلامی ایجاد امکانات لازم جهت رشد و پرورش فکری دانشجویان و کمک به شکوفایی استعدادهای آن‌ها بر اساس ارزش‌ها و نظام تعلیم و تربیت است. همچنین بستر فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی کانون تهدیدهایی است که همواره پژوهشگران، نخبگان و خبرگان فرهنگی به آن پرداخته و بر تأثیرگذاری سوء آن در رشد دانشجویان تأکید داشته‌اند.

این چالش‌ها عبارتند از: فاصله گرفتن دانشجویان از فرهنگ ایرانی و اسلامی، ظهور و بروز پرشتاب برنامه‌های فریبنده اینترنتی و ماهواره و... بر این اساس ضروری است که با بهره‌گیری از روش‌های علمی، خطمشی‌های روشنی برای حوزه‌های مختلف کاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران تدوین شده و به اجرا درآید.

بدیهی است تدوین خطمشی‌های دانشگاه آزاد اسلامی علاوه بر کاربردهای درون‌سازمانی، بازساختی الگوی فرایند خطمشی‌گذاری سازمان‌های فرهنگی ایران را نیز به تناسب رهیافت‌های روشمند به ارمغان خواهد آورد.

هدف اصلی این تحقیق طراحی الگوی

بررسی وضعیت موجود آموزش عالی در کشور نشان می‌دهد با آنکه از آغاز شکل‌گیری این نهاد سال‌ها می‌گذرد، اما متأسفانه از نظر خطمشی‌گذاری هنوز در خاستگاه ابتدایی قرار دارد و خطمشی‌گذاری‌ها به شیوه سنتی انجام می‌شود.

تأکیدات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای برای تدوین سند تحول آموزش عالی و نیز تأکید بر وظیفه نخبگان فکری و فرهنگی جامعه و حوزه و دانشگاه برای مدیریت کردن این تحول اساسی، اهمیت تغییرات بنیادین خطمشی‌های آموزش عالی کشور را نشان می‌دهد (قلی‌پور و چیت‌سازیان، ۱۳۹۶).

اهمیت تغییرات بنیادین خطمشی‌های آموزش عالی کشور از ارزش‌هایی نشأت می‌گیرد که جهت‌دهنده گفتمان غالب نظام آموزشی است. آموزش عالی با بهره گرفتن از هوش و استعداد افراد، زمینه را برای رشد و توسعه کشور فراهم می‌کند و از مسائل مهم خطمشی‌گذاران در همه جوامع به شمار می‌آید (کاشانی و رستم‌پور، ۱۳۹۲).

با توجه به ماهیت فرهنگی انقلاب اسلامی، توسعه فرهنگی پس از پیروزی انقلاب اسلامی همواره مورد تأکید بوده و به همین دلیل سازمان‌ها، تشکیلات و نهادهای مختلفی درخصوص آن شکل گرفته است (حقیق کفاش و همکاران، ۱۳۹۲).

تحقیقات علمی نشان می‌دهند که ۹۰ درصد از برنامه‌های راهبردی سازمان‌ها در عمل با شکست مواجه می‌شوند و علت اصلی این امر نیز عدم ارتباط میان مباحث نظری و عملی است (قربانی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶).

از آنجا که ناکارآمدی برنامه‌های فرهنگی از

دنبال تلاش برای تحقق اهداف و تعالیم اسلامی در جامعه است.

خط‌مشی‌گذاری مطلوب در نتیجه توجه به نقش معیارهای اخلاقی و آموزه‌های دینی و اعتقادی است (هاینس، ۲۰۱۵). باید توجه کرد که با وجود اشتراکات و تعاملات بین فرهنگ‌های مختلف، فرهنگ هر جامعه مستقل است و سازوکارهای یکتایی دارد (اسکولون، ۲۰۰۱).

با اینکه در برخی تحقیقات بر اولویت‌بندی مراحل فرایند خط‌مشی‌گذاری و لزوم پیگیری و درمان مشکلات فرهنگی و همچنین پیشگیری از بروز مشکلات فرهنگی و پیش‌برندگی جامعه به سمت تعالی تأکید شده است، آسیب‌ها و مشکلات در فرایند خط‌مشی‌گذاری فرهنگی، که از نتایج برخی از پژوهش‌ها نمایان است، این واقعیت را نشان می‌دهد که پژوهشی در زمینه ارائه الگوی ارزشیابی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی دیده نشده است، زیرا وجود الگوی ارزشیابی خط‌مشی‌گذاری، زمینه بروز آسیب‌ها و مشکلات خط‌مشی‌گذاری فرهنگی را مسدود کرده و در صورت پذیرش الگوی بومی خط‌مشی‌گذاری، ضرورت بهره‌مندی از الگو برای ارزشیابی خط‌مشی در بخش فرهنگ، بیشتر خودنمایی می‌کند که مسئله به نوعی خلأ پژوهشی در حوزه خط‌مشی‌گذاری فرهنگی به شمار می‌رود.

این موضوع ضمن توجه و پرداختن به فرایند خط‌مشی‌گذاری، اهمیت ارزشیابی هر مرحله مبتنی بر ارائه الگوی مطلوب برگرفته از معیارها و مؤلفه‌های ارزشی و هنجاری دینی ایران اسلامی را برای اثرگذاری سازنده در هر مرحله به معنای پیشگیری و درمان آسیب‌ها و مشکلات مشخص می‌کند.

تحقیقات و پژوهش‌های اخیر در حوزه

خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در آموزش عالی است و برآنیم که با مطالعه و بررسی اسناد و منابع علمی، پژوهشی و همچنین بهره‌گیری از نظرگاه‌های خبرگان تحقیق، عوامل و عناصر اثرگذار بر فرایند خط‌مشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به عنوان یک سازمان فرهنگی را بازناسایی کرده و آن را طراحی و تبیین کنیم.

البته برای دستیابی به این الگو، اهداف فرعی شامل شناخت عوامل مؤثر بر فرایند خط‌مشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی، شناخت عوامل درون‌سازمانی و مدیریتی مؤثر بر خط‌مشی‌گذاری سازمان مورد مطالعه و شناخت عوامل برون‌سازمانی مؤثر بر خط‌مشی‌های دانشگاه آزاد اسلامی مورد نظر نگارندگان است.

در این تحقیق، فرایند و مباحث خط‌مشی‌گذاری سازمان‌های فرهنگی، به‌ویژه دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به منزله الگوی سازمان‌های فرهنگی و یکی از نه دست‌گاه عمده دولتی متصدی بخش فرهنگی است، مورد مطالعه قرار می‌گیرد و سؤال اصلی این پژوهش این است که الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی به منظور تحول فرهنگی در آموزش عالی (دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات) چیست؟

۱. ادبیات موضوع

۱.۱. پیشینه تجربی پژوهش

آنچه در مورد ادبیات نظری و پیشینه تجربی تحقیقات صورت‌گرفته در حوزه خط‌مشی‌گذاری فرهنگی مشاهده می‌شود، گویای این واقعیت است که خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در جامعه دینی به

جدول ۱. تحقیقات و پژوهش‌های اخیر مرتبط با حوزه ختمشی‌گذاری فرهنگی

عنوان پژوهش	محققان و سال انتشار	قالب تحقیق	روش تحقیق	نتیجه و دستاورد
الگوی ارزشیابی فرایند ختمشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد مطالعه کیفی اسناد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	گرچی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸	رویکرد کیفی	روش کیفی با بهره‌مندی از روش تحلیل مضمون	الگوی ارزشیابی از بروز آسیب‌های احتمالی در تصمیم‌گیری‌ها و اقدام‌های فرهنگی پیشگیری می‌کند و با رجوع به الگوی ارائه‌شده، موانع و مشکلات شناسایی و حل می‌شوند.
طراحی الگوی ختمشی‌گذاری در آموزش و پرورش ایران با رویکرد قابلیت	قلی‌پور و همکاران، ۱۳۹۷	رویکرد کیفی	روش تئوری داده‌بنیان	ختمشی‌گذاری با رویکرد قابلیت، مستلزم به‌کارگیری الگوی ختمشی‌گذاری با عناصر رویکرد قابلیت به‌عنوان محتوی ختمشی‌ها است
ارائه الگوی ختمشی‌گذاری سازمان‌های فرهنگی (مورد مطالعه: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان)	قربانی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶	رویکرد کیفی	روش تئوری داده‌بنیان	ترسیم الگوی ختمشی‌گذاری در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و واکاوی و تبیین فرایند ختمشی‌گذاری سازمان مربوطه را نشان می‌دهد.
بررسی و تحلیل گام‌های نظام ختمشی‌گذاری فرهنگی در انقلاب اسلامی ایران	کمیلی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۶	رویکرد کمی و کیفی	تجزیه و تحلیل عملکرد	اولویت‌بندی بهبود فرایند ختمشی‌گذاری به این صورت است: ۱. مرحله شناخت و درک مشکل، ۲. مرحله ارزشیابی ختمشی، ۳. مرحله اجرای ختمشی
سازوکارهای تأثیرگذاری دین در فرایند سیاست‌گذاری فرهنگی (با تأکید بر مرحله تدوین)	باقری‌فرد و همکاران، ۱۳۹۵	رویکرد کیفی توصیفی تحلیلی	تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش کتابخانه‌ای	سه عنصر الگوی ختمشی‌گذاری فرهنگی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی عبارتند از: ۱. پیگیری، درمان و رفع معضلات فرهنگی جامعه، ۲. پیشگیری از بروز مشکلات فرهنگی و پیش‌برندگی جامعه به سمت تعالی و ۳. تمرکز بر حل مسائل به جای متحمل کردن آن‌ها
مدل تجزیه و تحلیل ختمشی عمومی در ایران	اسدی‌فر و همکاران، ۱۳۹۵	رویکرد کیفی	روش تئوری داده‌بنیاد چندگانه	مدل طراحی‌شده شامل سه بُعد اصلی: تجزیه و تحلیل تدوین، تجزیه و تحلیل اجرا و تجزیه و تحلیل ارزیابی است که هر یک از این ابعاد، اجزا و عناصر تشکیل‌دهنده تجزیه و تحلیل ختمشی عمومی را نشان می‌دهد.
سیاست‌گذاری فرهنگی در دولت دینی	باقری‌فرد و همکاران، ۱۳۹۴	رویکرد کیفی	گفتمان تحلیلی	دولت نباید فرهنگ جامعه را تغییر دهد، حتی به اجبار. اما دولت اسلامی می‌تواند شیب اجتماعی را طوری قرار دهد که سوق به تعالی تسهیل شده و میل به بدی سخت شود.
آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران	مقتدایی و ازغندی، ۱۳۹۴	رویکرد کیفی، توصیفی تحلیلی	روش کتابخانه‌ای	راهکارهای پیشنهادی عبارتند از: مشارکت مردم در سیاست‌گذاری فرهنگی، نقش هدایت‌گری و تشویقی دولت در امور فرهنگی، جلوگیری از موازی کاری و تداخل در وظایف، همکاری بین‌المللی در عرصه سیاست‌گذاری فرهنگی

خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

۲.۰۱ ادبیات نظری موضوع

هدف کلی این پژوهش طراحی الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در آموزش عالی است.

۱.۲.۱ خط‌مشی‌گذاری

خط‌مشی شامل قواعد و رهنمودهایی است که محدوده اقدامات دولت در یک حوزه را مشخص می‌کند و خط‌مشی‌گذاری تبلور خواسته‌ها و انتظارات عمومی است که فرایند تصمیم‌گیری دولت به شکل برنامه و قانون نمایان می‌شود (الوانی، ۱۳۸۷) و دارای تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم بر زندگی شهروندان است (اشتریان، ۱۳۸۶).

خط‌مشی‌گذاری بر محیط اطراف خود تأثیر می‌گذارد و از آن متأثر می‌شود؛ بنابراین خط‌مشی را می‌توان به عنوان متغیری مستقل یا متغیر وابسته مورد مطالعه قرار داد. اگر خط‌مشی متغیری وابسته فرض شود، پژوهش عبارت است از بررسی اینکه کدام ویژگی بارز سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی محتوای خط‌مشی‌ها را شکل می‌دهند و موجب می‌شوند یک خط‌مشی شکل گیرد.

عوامل موجب شکل‌گیری خط‌مشی و ورود یک مسئله در دستور کار دولت می‌تواند هریک از این گزینه‌ها باشد: جریان‌های سیاسی و مبارزات قدرت، شکل‌گیری ائتلاف‌ها و مجذوب شدن به باورها، اشاعه و تقلید از سایر کشورها، عقلانیت و بررسی‌های هزینه منفعت و تحلیل اقتصادی دستگاه‌های عمومی، خلاقیت، نوآوری و یادگیری، مسائل امنیتی، مسائل و مشکلات بارز کشور، رسالت

ساختارها و نهادهای عمومی، شکل‌گیری رژیم‌های خط‌مشی، دریافت بازخورد و تغییرات جزئی تدریجی در خط‌مشی‌های پیشین، روایت‌گری و ساخت قواعد و حکایت‌های بلند و... .

بیشتر دانشمندان و صاحب‌نظران حوزه مطالعات خط‌مشی عمومی و متون علمی خط‌مشی‌گذاری عمومی، مراحل کلی خط‌مشی‌گذاری عمومی را شامل سه مرحله تدوین، اجرا و ارزیابی می‌دانند. همچنین آنان مرحله اول، یعنی مرحله تدوین خط‌مشی را نیز به سه مرحله شناخت مسئله، ورود به دستورکار دولت و فرموله کردن خط‌مشی یا راه‌حل تقسیم کرده‌اند (بیرکلند، ۲۰۱۵).

به هر حال، توسعه کشورها بر اساس خط‌مشی‌گذاری برای کسب یک فرصت و یا مبارزه با یک مسئله است که با تکیه بر امکانات و توانایی‌ها و شرایط حاکم بر کشور صورت می‌گیرد (معطوفی و دانکوب، ۱۳۹۶). خط‌مشی‌های دولت می‌تواند برای حل یک مسئله اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، صنعتی و... باشد.

۲.۲.۱ خط‌مشی‌گذاری فرهنگی

خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در نگاه بین‌المللی، به معنای تعیین خط‌مشی‌ها و راهبردهای کلان فرهنگی برای رسیدن به اهداف چهارگانه توسعه فرهنگی، یعنی همکاری‌های فرهنگی، مشارکت فرهنگی، میراث فرهنگی و هویت فرهنگی است که یونسکو نخستین بار با ارائه مفهوم توسعه فرهنگی آن را مطرح کرد (حسین‌لی، ۱۳۷۹).

بر مبنای مرجع دانستن ابزار توسعه فرهنگی، تفاوت دیدگاهی در جامعه دینی و غیردینی نمایان می‌شود، زیرا بر مبنای آنچه از فرهنگ در جامعه

مطابق این سند، سیاست فرهنگی، سیاست انقلاب اسلامی است و سیاست جمهوری اسلامی ایران، منبعث از جهان‌بینی اسلامی است. شورای عالی انقلاب فرهنگی مسئولیت نظارت بر خط‌مشی‌گذاری و هدایت مدیریت فرهنگی کشور را نیز به خود اختصاص داده است و نهاد رسمی اجرای سیاست‌های فرهنگی کشور، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است.

نگاه تدوین‌کنندگان اصول سیاست‌های فرهنگی، نگاه از بالا به پایین و نگاه دولتی به تمام عرصه‌های فرهنگی کشور است، به طوری که ظهور و بازتعریف ارزش‌ها و مفاهیم دینی و شدت تأثیر آن بر جنبه‌های فرهنگی و تحولات ارزشی مفهوم خط‌مشی‌گذاری را بیش از پیش تحت تأثیر جنبه‌های ارزشی و ایدئولوژیکی قرار داده است.

اسناد برنامه‌های پنج ساله توسعه، از سال ۱۳۷۳ تاکنون در قالب برنامه‌های اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم توسعه در قسمت‌های مرتبط با حوزه فرهنگ، اهداف کمی و کیفی را در نظر گرفته است. در خط‌مشی‌ها و تحول‌های انجام گرفته طی قانون برنامه چهارم توسعه، به امور و وظایف دولت در تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی توجه شده است (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۶).

این مسئله در حالی است که نگاه به این اسناد، جایگاه و نقش دولت در اصول سیاست‌های فرهنگی از جایگاه انحصاری و مداخله‌گرایانه مطلق به جایگاه حمایتی تغییر یافته است (مقتدایی و ازغندی، ۱۳۹۵).

قسمت‌های مرتبط با فرهنگ در سند چشم‌انداز توسعه ۱۴۰۴ ابلاغ‌شده از سوی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در تاریخ ۱۳۸۲/۹/۱۱ و دو سند نقشه

دینی تعریف شد، توسعه فرهنگی نیازمند همفکری، همکاری و هماهنگی در حرکت فرهنگی از آرمان‌ها و اعتقادات است، اما اختلاف در مبانی اعتقادی و ارزشی، سبب تعاریف گوناگونی از توسعه فرهنگی در قالب توجه به برنامه‌ها و راهبردهای فرهنگی می‌شود.

شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان مرجع رسمی و تصمیم‌گیرنده کلان فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران، خط‌مشی‌گذاری فرهنگی را در واقع همان توافق نظر رسمی مسئولان امور در تشخیص، تدوین و تعیین مهم‌ترین اصول و اولویت‌های ضروری در حرکت فرهنگی معرفی می‌کند (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۱) که در واقع این تعریف، در راستای هدف تعالی و توسعه فرهنگی مبتنی بر اصول و ارزش‌های جامعه دینی است.

خط‌مشی‌گذاری فرهنگی مانند خط‌مشی‌گذاری در سایر بخش‌ها، با تأثیرگذاری از دو پارادایم اثبات‌گرایانه و تفسیری شناخته شده است. پارادایم اثبات‌گرایانه به دنبال تأکید بر عینیت‌گرایی خام و شناخت عینی پدیده‌های فرهنگی برای خط‌مشی‌گذاران است. پارادایم تفسیری، خط‌مشی‌گذاری فرهنگی را مستقل از ذهن سیاستگذار و بافت تاریخی و فرهنگی خط‌مشی‌گذاری می‌داند و تمام مراحل خط‌مشی‌گذاری را تحت تأثیر تفاسیر مختلف قرار می‌دهد (الوانی و هاشمیان، ۱۳۸۷).

۳.۲.۱. خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران

سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با عنوان «اصول سیاست فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» در سال ۱۳۷۱ تهیه شد و در ۱۳۷۱/۵/۲۱ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید.

امنیت اجتماعی و قضایی

برخوردار از دانش پیشرفته، توانا بر تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی

سامانه دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه و پیوستگی مردم و حکومت

برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط‌زیست مطلوب

فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن

دست‌یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم‌سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای براساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

مهندسی فرهنگی کشور و سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها، از جمله اسناد مهم و کلان فرهنگی در سال‌های اخیر به شمار می‌آید (میرزمانی و همکاران، ۱۳۹۰).

سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها در تاریخ ۱۳۹۲/۵/۱ به تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید و نقشه مهندسی فرهنگی کشور به عنوان برجسته‌ترین و جامع‌ترین سند فرهنگی جمهوری اسلامی ایران که با همکاری و مشارکت فعال و همه‌جانبه مراکز علمی پژوهشی، محققان، اندیشمندان و دانشمندان حوزه و دانشگاه و دستگاه‌های اجرایی و فرهنگی تهیه و تنظیم شد، به عنوان سند ترسیم‌کننده وضعیت مطلوب فرهنگی، در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۵ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲).

۴.۲.۱. خط‌مشی گذاری آموزش عالی در اسناد فرادستی

از اهداف مشخص و مورد تأکید سند چشم‌انداز بیست ساله، قرار گرفتن ایران در جایگاه اول علمی منطقه است و در سند چشم‌انداز کشور و برداشتهای فرهنگی آمده است: با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه‌ریزی‌شده و مدبرانه جمعی و در مسیر تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی، در چشم‌انداز بیست ساله، جامعه ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت که عبارتند از:

توسعه‌یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از

از اولویت‌ها محسوب می‌شود. آینده ایران در گرو تحول فکری و فرهنگی و نهادینه کردن عقلانیت است. منظور از تحول فرهنگی، منطقی کردن نظام باورها و ارتباطات اجتماعی و روش‌های حل مسائل کشور است (رضایی و شادالویی، ۱۳۹۲).

تغییر و تحول فرهنگی، صرف‌نظر از اینکه عامل ایجاد آن بیرونی باشد یا درونی، امری ناگزیر است و مقاومت در مقابل آن تنها می‌تواند موجب فرسایش جامعه و آحاد آن شود، درحالی‌که شناخت عوامل ایجاد و مدیریت و هدایت آن به گونه‌ای منطقی، پیشرفت و بهینه‌سازی فرهنگ را به دنبال دارد.

مدت زمان وقوع تحول فرهنگی متفاوت است، یعنی امکان دارد به سرعت اتفاق بیفتد یا در دوره‌ای طولانی و به آهستگی رخ دهد، اما به عنوان یک ضرورت، بهتر است که آهسته صورت بگیرد، زیرا هیچ کشوری نمی‌تواند بدون گذار از مرحله تحول فرهنگی و فکری و آماده‌سازی افکار عمومی به توسعه اقتصادی نائل شود.

تعامل میان فرهنگ و جهانی شدن حاکی از اهمیت فرهنگ در این عرصه است، زیرا نخستین حوزه برای رویارویی با تغییرات جهانی است، به طوری که می‌تواند پیوند با فرایند جهانی شدن را سهل و یا سخت کند.

بسیاری از پژوهشگران علاقه‌مند به جهانی شدن، آن را فرایندی پیچیده می‌دانند که آثار و پیامدهای تناقض آمیزی دارد. برجسته‌ترین نمود این تناقض و پیچیدگی در عرصه فرهنگ آشکار می‌شود. فرایند جهانی شدن، نه تنها نوعی همگونی و ادغام فرهنگی در پی دارد، بلکه اسباب تنوع، واگرایی و رستاخیز فرهنگی را هم فراهم می‌کند.

فرهنگی شدن جهان، معطوف است به انواع

۵.۲.۱. خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در دانشگاه آزاد اسلامی

سند راهبردی فرهنگی و دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی به وسیله معاونت فرهنگی و دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی با هم‌اندیشی استادان برجسته دانشگاه و حوزه و در پرتو مشورت و جلب همکاری فعالان فرهنگی و اجتماعی و معاونان فرهنگی و دانشجویی در واحدها و مراکز دانشگاهی، مشورت با صاحب‌نظران در سطوح ملی و سازمانی، با در نظر گرفتن نقاط قوت، ضعف، تهدید و فرصت‌های دانشگاه، مطالعات میدانی و رجوع به اسناد بالادستی ترسیم شده و در جلسه شورای فرهنگی دانشگاه در تاریخ ۱۳۹۷/۴/۴ به تصویب نهایی رسیده است.

این سند در ده محور ایمان و تدین، ولایت فقیه و انقلاب اسلامی، تمدن نوین اسلامی، ارتباطات و رسانه، آموزش و توانمندسازی دانشگاهیان، مشاوره و سلامت دینی، فرهنگی، اجتماعی و تربیتی، نهادها و فعالیت‌های دانشجویی، ورزش و نشاط، هنر و ادبیات و خدمات و تکریم طراحی شده است.

۶.۲.۱. تحول فرهنگی

تحول فرهنگی واژه‌ای مرکب است که در آن، بار معنایی تحول به فرهنگ منتقل می‌شود و مراد از آن، تحول در حوزه فرهنگ است. فرهنگ قابلیت توسعه یافتن و مدیریت یا سیاست‌پذیری را دارد و چون در عین حال، سیال و جاری است و سکون نمی‌پذیرد، زمانی اثربخش‌تر خواهد بود که در صورت نیاز و لزوم تحول یابد.

با توجه به تأثیر فرهنگ بر دیگر حوزه‌ها و توسعه آنها و نیز توسعه‌ی ملی و پایدار، تحول فرهنگی خود به یک ضرورت تبدیل می‌شود و این در مورد کشور

۲. روش‌شناسی پژوهش

رویکرد این تحقیق کیفی بوده و از استراتژی داده‌بنیان بهره‌جسته است. در مرحله جمع‌آوری داده‌ها، همه منابع اکتشافی با هدف استخراج مفاهیم خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در کشور و خارج از کشور و شناسایی شاخص‌ها، ابعاد و مؤلفه‌ها استفاده شده و متون مورد مطالعه قرار گرفت.

جهت انتخاب متون و پاراگراف‌ها، یک سؤال کلیدی مد نظر پژوهشگر قرار گرفته و آن پاسخگویی به سؤال چيستی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی و تحول فرهنگی است. از این رو، محقق در انتخاب متون و پاراگراف‌ها، چنانچه متن یا پاراگراف به این سؤال پاسخ می‌داد، آن را به عنوان متن منتخب گزینش کرده است.

سپس کد مفاهیم مرتبط با موضوع هر پاراگراف استخراج شد، در مرحله بعد کد مفاهیم استخراج‌شده در دسته‌های هم مفهوم قرار گرفتند. در نهایت، برای دسته‌های هم مفهوم، نام و عنوان مناسب که بیانگر تم اصلی پژوهش است، تعیین شد. نظر کارشناسان و سلیقه‌های گوناگون در مقاطع مختلف زمانی، باعث شده است که استراتژی داده بنیان در قالب مدل چرخه‌ای در این تحقیق دنبال شود (ترک‌زاده، ۱۳۸۸).

بر اساس مصاحبه با ده نفر از خبرگان تحقیق شامل مدیران در سطح مختلف ستادی و استانی، کارشناسان خبره، استادان دانشگاه، نویسندگان، پدیدآورندگان و صاحب‌نظران، با در نظر گرفتن جمیع جهات، از جمله نظرگاه‌های درون‌سازمانی و برون‌سازمانی گردآوری شده است.

گوناگون آن در کنش‌ها، تحولات و گرایش‌های فرهنگی در جوامع مختلف که تحت تأثیر فرایند جهانی شدن و در واکنش به آن شکل می‌گیرند (گل محمدی، ۱۳۸۳).

بنابراین تحول فرهنگی بایستی مبتنی بر اصولی باشد. به این منظور، ترسیم وضعیت ایده‌آل برای فرهنگ جامعه می‌تواند مبنای تحول قرار گیرد، به طوری که مدیریت تحول فرهنگی، نیل به وضعیتی مطلوب را به عنوان مبنای تحول فرهنگی در نظر داشته باشد.

۷.۲.۱. تحول فرهنگی در آموزش عالی

با در نظر گرفتن اینکه مراتب آموزش عالی کشور بر اساس فرمایشات معمار انقلاب اسلامی ایران حضرت امام خمینی (ره) به عنوان مراکز ساخت انسان فرهنگی هستند و هدف اصلی این مراکز تربیت و پرورش انسان‌های فرهیخته، متعهد، دانشمند و متعالی به لحاظ مادی و معنوی به منظور حل مشکلات اجتماعی هستند؛ بنابراین جا دارد توجه بسیار ویژه و شایسته‌ای به فرهنگ، ابعاد، شاخص‌ها و مؤلفه‌های آن در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی صورت پذیرد.

تحول در روش‌های آموزش، فعالیت و تربیت فرهنگی در این مراکز می‌تواند منجر به تربیت نسلی از جوانان متعهد و توانمند شود که در آینده بتوانند در راستای اسناد بالادستی، از جمله سند چشم‌انداز و نقشه جامع علمی کشور جامعه اسلامی ایران را به اهداف عالی خود برسانند. تحول فرهنگی بایستی در تمام ابعاد پژوهشی، آموزشی، فرهنگی، انسانی، عمرانی، سازمانی و... نمود پیدا کند.

۱.۲. اعتبار یافته‌های تحقیق

در این تحقیق، برای بررسی روایی محتوایی، جهت ارزیابی کفایت و دقت مؤلفه‌ها معرفی شده در تحقیق، ابتدا از مرور ادبیات استفاده شد. با در نظر گرفتن هدف تحقیق و مشورت با استاد راهنما و استاد مشاور با استفاده از مبانی نظری و مطالعه متون در دسترس، ابتدا مقوله‌ها تعریف شدند و سپس مقوله‌ها کدگذاری کرده در اختیار صاحب‌نظران قرار داده شد.

پس از اخذ نظرات آنها تجدیدنظرهایی به عمل آمده و چارچوب نهایی مؤلفه‌ها تدوین شد، برای افزایش اعتبار، فیش‌برداری مناسب و با دقت انجام گرفته و تهیه چک‌لیست و صحت کار مورد تأیید قرار گرفته است.

سپس در جهت پایایی به بازبینی مجدد و بازبینی مقوله‌بندی داده‌ها (تا بتوان به دستاوردهای تحقیق اعتماد کرد) در سه مرحله پرداخته شد؛ یکی پس از اینکه بین ۲۵ درصد مقوله‌بندی‌ها تکمیل شد، دوم زمانی که ۷۰ درصد مقوله‌بندی‌ها انجام و دسته‌بندی‌های اولیه صورت گرفت و دیگری در پایان کار و پس از استخراج تم‌ها صورت پذیرفت.

ضمناً اعتبار الگوی احصا شده با کمک صد نفر از استادان و کارکنان دارای سمت اجرایی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات بررسی و تأیید شد. بدین صورت که نتایج حاصله از اجرای تحقیق به روش داده‌بنیاد شامل مقولات، کدها و... به‌دست آمده در قالب پرسش‌نامه تدوین و بین صد نفر مذکور توزیع شد. تحلیل‌های انجام‌شده با روش‌های آماری نشان‌دهنده اعتبار الگوی طراحی‌شده در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات بود.

۳. یافته‌های پژوهش

در نظریه داده‌بنیان، سه مرحله کدگذاری وجود دارد که قبل از آن، مفاهیم و مقولات ظهور و بروز پیدا کرده و موقعیت و ارتباط مقوله‌ها تعریف می‌شود و در نهایت، گزاره‌های نظری تحقیق به دست می‌آید. با توجه به اهمیت و کاربرد هر کدام از کدگذاری‌ها لازم است شرح مختصری از آنها بیان شود.

۱.۳. کدگذاری باز

فرایندی تحلیلی است که از طریق آن، مفاهیم شناسایی شده و ویژگی‌ها و ابعاد آنها در داده‌ها کشف می‌شوند (استراوس و کوربین، ۲۰۰۸). این مرحله کدگذاری باز نامیده می‌شود، چرا که پژوهشگر بدون هیچ محدودیتی به نام‌گذاری مقوله‌ها می‌پردازد.

به بیان دیگر در کدگذاری باز، پژوهش‌گر با ذهنی باز به نام‌گذاری مقوله‌ها اقدام می‌کند و محدودیتی برای تعداد کدها و مقوله‌ها قائل نیست (گلدینگ، ۲۰۰۲).

در پژوهش حاضر به خاطر حجم زیاد جداول، خلاصه مفاهیم و مقوله‌های مستخرج از کدگذاری باز در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

بررسی جداول نشان می‌دهد که از مجموع مصاحبه‌های به‌عمل‌آمده، ۱۵۳ نکات کلیدی و ۵۸۹ مفهوم ظهور و بروز پیدا کرده است که با حذف مفاهیم تکراری، ۷۱ مفهوم در پنج سطح طبقه‌بندی شدند که به طور خلاصه در جداول شماره ۱ و ۲ ارائه شده است و بر این اساس کدگذاری محوری صورت می‌گیرد.

جدول ۲. مفاهیم و مقوله‌های برگرفته از کدگذاری باز

ردیف	مقوله	مفهوم
۱	تأثیر فرهنگ در خطمشی‌گذاری	حرفه‌ای‌گری در خطمشی‌گذاری شایستگی در خطمشی‌گذاری
۲	استعداد پذیرش خطمشی‌های فرهنگی	میزان تمایل به پذیرش خطمشی‌ها قابلیت نیروی انسانی به پذیرش خطمشی
۳	حمایت‌گری مدیران ارشد	باور به خطمشی‌گذاری فرهنگی سرمایه‌گذاری در حوزه تحول فرهنگی
۴	ظرفیت خطمشی‌گذاری فرهنگی	امکان‌پذیری خطمشی‌گذاری فرهنگی (ابعاد قانونی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی)
۵	چابکی خطمشی‌ها در حوزه تحول فرهنگی	هوشمندی خطمشی‌ها تطبیق‌پذیری خطمشی ثبات مدیریتی در حوزه خطمشی‌گذاری
۶	جذابیت خطمشی‌های تحول فرهنگی	جذابیت خطمشی در راستای تحول فرهنگی پیچیدگی مدیریت خطمشی‌ها
۷	سیاست‌های کلی دولت	سیاست‌های آموزش و پرورش سیاست‌های توسعه‌ای
۸	تفکر سرمایه‌ای به نیروی انسانی	نگاه سرمایه‌ای به نیروی انسانی ارزش‌افزایی دانشجو در شهرها
۹	همسویی استراتژیک خطمشی‌های عمومی با سیاست فرهنگی	استراتژی محوری در حوزه فرهنگ و تحول تطابق استراتژیک فرهنگ و تحول
۱۰	استقرار نظام حرفه‌ای خطمشی‌گذاری فرهنگی	الزامات نظام حرفه‌ای خطمشی‌گذاری فرهنگی ابزارهای نظام حرفه‌ای خطمشی‌گذاری فرهنگی
۱۱	توسعه مدیران آموزش عالی در حوزه خطمشی‌گذاری فرهنگی	سرمآمدی خطمشی‌های فرهنگی پویایی مدیران آموزش عالی در حوزه فرهنگ
۱۲	کسب هویت واحد از فرهنگ، خطمشی و تحول	تفکر ستادی به توسعه و تحول فرهنگی در آموزش عالی، آموزش و پرورش و آموزش کارکنان دولت
۱۳	شراکت استراتژیک وزارت علوم، رسانه‌ها و دانشگاه‌ها و سایر سازمان‌های آموزش عالی	نقش شریک استراتژیک دستگاه‌های ذی‌ربط نقش محوری در تولید ارزش‌افزوده علمی و فرهنگی
۱۴	کسب مزیت رقابتی در آموزش عالی	متنصر به فرد بودن ظرفیت انسانی در آموزش عالی

۲.۳. کدگذاری محوری

در این مرحله مقوله‌ها، ویژگی‌ها و ابعاد حاصل از کدگذاری باز تدوین شده و سر جای خود قرار می‌گیرد تا دانش فزاینده‌ای در مورد روابط ایجاد شود (حسین‌لی، ۱۳۷۹).

در این مرحله، یک مقوله کدگذاری باز را انتخاب کرده و آن را در مرکز فرایندی که در حال بررسی آن است (به عنوان پدیده مرکزی) قرار می‌دهد و سپس دیگر مقوله‌ها را به آن ربط می‌دهد.

این مقوله‌ها عبارتند از: شرایط علی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای، مداخله‌گر و پیامدها. این مرحله مشتمل بر یک نمودار است که الگوی کدگذاری نامیده می‌شود. الگوی کدگذاری، روابط مابین شرایط علی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای، مداخله‌گر و پیامدها را نمایان می‌کند (کرسول، ۲۰۰۵). در تصویر شماره ۱ کدگذاری محوری تطبیق به شرح ذیل ارائه شده است:

در مدل پارادایمی تحقیق سازه‌های خط‌مشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به عنوان (شرایط علی) تحقیق که دارای شش مقوله اصلی است و خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در نظام آموزش عالی به عنوان (مقوله محوری) که دو مقوله اصلی دارد و همچنین بایسته‌های راهبردی به عنوان (کنش‌ها و تعاملات) مدل بوده و دارای نه مقوله اصلی است.

عوامل برون‌سازمانی خط‌مشی‌گذاری به عنوان (بستر حاکم) و عوامل درون‌سازمانی به عنوان (شرایط مداخله‌گر) با پنج مقوله اصلی و بالاخره برون‌دادهای خط‌مشی به عنوان پیامدها دارای سه مقوله اصلی است (تصویر شماره ۱).

۳.۳. کدگذاری انتخابی

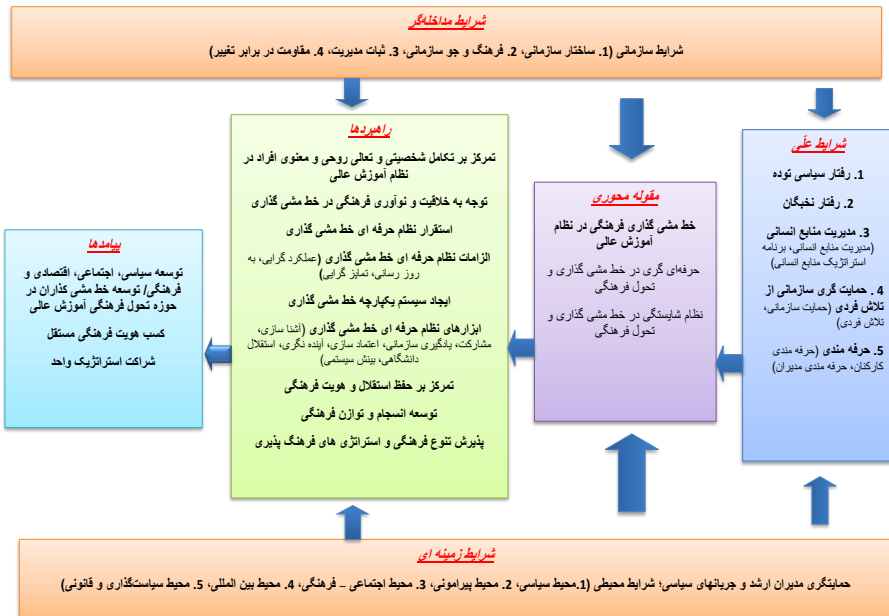
کدگذاری انتخابی مهم‌ترین مرحله نظریه‌پردازی است که در آن، پژوهش‌گر مقوله‌های محوری را به مقوله‌های دیگر ربط می‌دهد، ارتباط آن‌ها را بیان می‌کند و مقوله‌هایی را که احتیاج به بهبود و بازنگری دارند، اصلاح می‌کند. درحقیقت، محقق تلاش می‌کند تا با برقراری ارتباط بین مقوله‌ها و بر اساس این ارتباط‌ها، تصویری خلق کند یا داستانی نقل کند (دانایی‌فرد و اسلامی، ۲۰۱۰).

در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، تحولات و تغییرات متعددی در عرصه برنامه‌ها و تولیدات به عمل آمده است، موفقیت‌ها و ناکامی‌ها، انتقادهای خبرگان و تصمیمات مهم حاکمیت درخصوص دانشگاه آزاد اسلامی و موارد زیادی که در تکیه کلام و حواشی مصاحبه‌های خبرگان تحقیق مشاهده می‌شود، در یادداشت‌های فنی محقق ثبت شده است.

این تحقیق دارای پنج گزاره اصلی و گزاره‌های فرعی است که در این بخش جهت اجتناب از اطاله کلام فقط به گزاره‌های اصلی اشاره می‌شود:

گزاره نظری اول: مؤثرترین سازه‌ها و شرایط علی شامل رفتار سیاسی عناصر فرهنگی (انجمن‌ها، تشکل‌ها، کانون‌ها و...)، رفتار نخبگان، مدیریت منابع انسانی (مدیریت منابع انسانی و برنامه استراتژیک منابع انسانی)، حمایت‌گری سازمانی از تلاش فردی (حمایت سازمانی و تلاش فردی) و حرفه‌مندی کارکنان و مدیران است که بر مقوله محوری که همان خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در نظام آموزش عالی تأثیر می‌گذارد.

گزاره نظری دوم: حرفه‌ای‌گری و نظام

تصویر ۱. کدگذاری محوری تحقیق

ثبات مدیریت و مقاومت در برابر تغییر است که بر بایسته‌های راهبردی خط‌مشی‌گذاری اثر می‌گذارد.

گزاره نظری پنجم: بایسته‌های راهبردی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در آموزش عالی شامل تمرکز بر تکامل شخصیتی و تعالی روحی و معنوی افراد در نظام آموزش عالی، توجه به خلاقیت و نوآوری فرهنگی در خط‌مشی‌گذاری، استقرار نظام حرفه‌ای خط‌مشی‌گذاری، الزامات نظام حرفه‌ای (عملکرد‌گرایی، به‌روزرسانی، تمایز‌گرایی) و ایجاد سیستم یکپارچه خط‌مشی‌گذاری، ابزار نظام حرفه‌ای خط‌مشی‌گذاری (آشناسازی، مشارکت، یادگیری سازمانی، اعتمادسازی، آینده‌نگری، استقلال دانشگاهی، بینش سیستمی)، تمرکز بر حفظ استقلال و هویت فرهنگی، توسعه انسجام و توازن فرهنگی، پذیرش تنوع فرهنگی و

شایسته‌سالاری در خط‌مشی‌گذاری و تحول فرهنگی بر بایسته و الزامات راهبردی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول اثر می‌گذارد.

گزاره نظری سوم: عوامل برون‌سازمانی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در آموزش عالی شامل حمایت‌گری مدیران ارشد و جریان‌های سیاسی و شرایط محیطی (مانند محیط سیاسی، پیرامونی، محیط اجتماعی فرهنگی، محیط بین‌المللی و محیط سیاست‌گذاری و قانونی) که بر بایسته‌های راهبردی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی اثر می‌گذارد.

گزاره نظری چهارم: عوامل درون‌سازمانی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در آموزش عالی شامل شرایط سازمانی و مدیریتی، به لحاظ ساختار سازمانی، فرهنگ و جو سازمانی،

تحقیقات گذشته حکایت از وجود مشکلات و آسیب‌هایی در حوزه خطمشی‌گذاری فرهنگی و مراحل فرایند خطمشی‌گذاری دارد. مشبکی و خادمی آسیب‌های مرحله اجرا را آسیب‌های مجریان سیاست‌ها و زیرساخت‌های معیوب معرفی کردند.

باقری فرد و همکاران، علل شکست در اجرای خطمشی را در غیبت منابع و تسهیلات کافی، تمایلات، انگیزه‌ها و نگرش مجریان، ارتباطات و اطلاعات ناکافی می‌دانند. به طور مسلم خطمشی‌گذاری غنی از اعتقادات و باورهای دینی و اخلاقی در مقایسه با خطمشی‌گذاری فاقد این ویژگی، موفق‌تر عمل می‌کند و اولویت تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی فرهنگی را در توجه و پرداختن به شاخص‌های مطلوب ارزشی قرار می‌دهد.

بر اساس بررسی‌های انجام‌شده میدانی در دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات) نشان می‌دهد که از نظر ساختاری و منابع بحث خطمشی‌گذاری در شورای فرهنگی دانشگاه و متابعت آن واحدها و سپس در دانشکده‌ها صورت می‌پذیرد و آنچه که تاکنون حاصل تلاش‌های دانشگاه آزاد اسلامی در حوزه خطمشی‌گذاری فرهنگی اتفاق افتاده است را می‌توان در قالب سند راهبردی فرهنگی دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی ملاحظه کرد.

در تهیه این سند که حاصل برگزاری جلسات مختلف مسئولین سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی اسلامی، معاونین فرهنگی دانشگاه و اسناد بالادستی بوده است. نشانی از طی مراحل علمی و عملی خطمشی‌گذاری فرهنگی مشاهده نشده است؛ بنابراین، از جمله یافته‌های این تحقیق بازتعریف مراحل فرایند خطمشی‌گذاری سازمان مورد مطالعه است. بدین ترتیب، در مرحله تدوین خطمشی‌ها باید به مقوله‌های اصلی شرایط علی مدل تحقیق

استراتژی فرهنگ‌پذیری است که بر برون‌داده‌های خطمشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول فرهنگی در آموزش عالی تأثیر گذار است.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

وجود نظام ارزشیابی خطمشی فرهنگی، ضرورت مهمی برای سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی به منظور سنجش اثربخشی سیاست‌های فرهنگی در جامعه است (واعظی و همکاران، ۱۳۹۴). با وجود این، تدوین شاخص‌های برتری در هر حوزه، از جمله فرهنگ، می‌تواند زمینه‌ساز الگوی مطلوب و مناسب برای ارزشیابی باشد.

رویکرد دینی به فرهنگ، ارزش‌ها و الگوهای فرهنگی جامعه را در قالب محدوده مشخصی بر مبنای نظر دینی قرار می‌دهد و بر این اساس، خروج از محدوده شاخص‌های مطلوب دین در بیان ارزش‌ها، از طرف جامعه با اقبال روبه‌رو نمی‌شود و مبنای پیشرفت جامعه، پیشرفت فرهنگی است، به طوری که حاکم شدن ارزش‌ها در کالبد جامعه، موجب حرکت منسجم در تمام ابعاد زندگی اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حتی فردی در قالب سبک زندگی می‌شود.

از این دیدگاه، فرهنگ نیازمند رصد مداوم و ارزیابی مستمر برای حفظ ارزش‌ها و هویت است. بر این اساس توجه به فرایند خطمشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد ایده‌آل‌نگری واقع‌بینانه به منظور تعیین و تبیین شاخص‌های مطلوبیت در مراحل تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی سبب شد که در این پژوهش با اتکا به دیدگاه مطرح شد و با هدف ترسیم الگوی مطلوب ارزشیابی فرایند خطمشی‌گذاری فرهنگی، شاخص‌های مطلوبیت در هر مرحله بررسی و مشخص شود.

مقوله‌های حوزه راهبرد می‌بایست به مقوله‌های زمینه‌ای و مقوله‌های مداخله‌گر توجه و زمینه‌های اجرایی آن فراهم شود. تحول خطمشی‌گذاری فرهنگی، پدیده‌ای وسیع و گسترده است که معلول یک سری شرایط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است و محدود کردن آن در حیطه و حوزه‌های خاص، برخورد مؤثر با آن را خدشه‌دار می‌کند.

بهره‌گیری از مدلی جامع برای دستورکار خطمشی‌گذاری در اصلاح فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، این امکان را برای کشور فراهم می‌کند تا با آگاهی از همه ابزارهای مربوط به کنترل موانع تحول فرهنگی، به تعیین و اجرای کامل اولویت‌ها و راهبردها پرداخته می‌شود.

مزیت پژوهش حاضر در مقایسه با سایر پژوهش‌های تحول فرهنگی در این است که مدل ارائه‌شده، مدلی جامع و مبتنی بر عمل است که هم‌زمان کوشیده است به بیشتر مؤلفه‌های مؤثر در فرایند دستورکار خطمشی‌گذاری فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی توجه کند و از این رو، توانسته در پیوند نظریه و عمل فرایند دستورکار خطمشی‌گذاری فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی، گامی هرچند کوچک بردارد.

وجه تمایز مدل ارائه‌شده در این پژوهش نسبت به چارچوب‌های موجود در زمینه فرایند خطمشی‌گذاری فرهنگی، این است که در چارچوب‌های موجود به طور عمده فقط به فرایند تحول توجه شده، درحالی‌که در پژوهش حاضر، علاوه بر توجه به راهبردها و پیامدها، به عوامل تأثیرگذار بر دستورکار خطمشی‌گذاری فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی، شامل عوامل علی، زمینه‌ای و

شامل عناصر فرهنگی، رفتار نخبگان، حرفه‌مندی کارکنان و مدیران، مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک منابع انسانی و حمایت‌گری سازمانی توجه شود.

در مرحله اجرا به صورت توأمان علاوه بر مدیریت راهبردی مقوله‌های حوزه راهبرد شامل آشناسازی، مشارکت، یادگیری سازمانی، اعتمادسازی، آینده‌نگری، استقلال دانشگاهی و بینش سیستمی می‌بایست به تکامل شخصیتی و تعالی روحی و معنوی افراد در نظام آموزش عالی، خلاقیت و نوآوری فرهنگی با توسعه انسجام و توازن فرهنگی توجه شود.

در مرحله ارزیابی نیز می‌بایست مقوله‌های پیامدی مدل تحقیق شامل کارآفرینی فرهنگ، سازمان مبدع، خلاق و نیز تربیت نخبگان فرهنگی و هنری مدنظر قرارگیرد.

همچنین عوامل سازمانی و مدیریتی مؤثر بر خطمشی‌گذاری فرهنگی دانشگاه شامل شرایط سازمانی و مدیریتی، فرهنگ و جو سازمانی، ثبات مدیریت و مقاومت در برابر تغییر بوده و عوامل برون‌سازمانی و محیطی مؤثر بر خطمشی‌گذاری سازمان مورد مطالعه شامل حمایت‌گری مدیران ارشد و جریان‌های سیاسی، محیط سیاسی، محیط اجتماعی فرهنگی، محیط بین‌المللی و محیط سیاست‌گذاری و قانونی است.

نکته مهم اینکه هر مرحله از چرخه خطمشی باید به درستی و روشمند اجرا شود. در مرحله تدوین خطمشی‌های دانشگاه آزاد اسلامی می‌بایست به طور کامل به مقوله‌های شرایط علی مدل پارادایم به صورت توأمان توجه شود که هرکدام از مقوله‌ها دارای زیرمقوله‌ها و مفاهیم مربوطه است.

در مرحله اجرای خطمشی‌ها، علاوه بر اجرای

مداخله‌گر نیز تأکید شده است.

نیز حفظ و بر تقویت آن‌ها تأکید شود.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شرایط علی‌اثرگذار بر دستورکار خط‌مشی‌گذاری فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، شامل رفتار سیاسی توده، رفتار نخبگان، مدیریت منابع انسانی، یکپارچه‌سازی GP، SP، حمایت‌گری سازمانی از تلاش فردی، حرفه‌مندی است.

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده و آسیب‌های موجود در حوزه خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در دانشگاه آزاد اسلامی به نظر می‌رسد دانشگاه آزاد اسلامی به منظور حرکت به سمت الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی و تحول در حوزه فرهنگی در دانشگاه لازم است ضمن توجه به الگوی ارائه‌شده در این تحقیق ابتدا با روش‌های مختلف علمی و با نگاه آسیب‌شناسانه اقدام و در قالب نظام مسائل، مسئله‌های اصلی فرهنگی در ارتباط با دانشگاه و جامعه را احصا و سپس ضمن لحاظ کردن تأثیرات عوامل علی، مداخله‌گر و زمینه‌ای؛ راهبردهای مشخص و بلندمدتی را برای برون‌رفت از وضعیت موجود ارائه کنند و با ارائه راهکارهای لازم از سوی این نهادها، در راستای دسترسی سریع و سهل به اهداف خط‌مشی، برای مجریان بستر مناسبی مهیا شود که در آینده نزدیک شاهد خط‌مشی فرهنگی کارا و اثربخش باشد.

عوامل مداخله‌گر عبارتند از: شرایط سازمانی (ساختار سازمانی، فرهنگ و جو سازمانی، ثبات مدیریت، مقاومت در برابر تغییر) که با توجه به عوامل زمینه‌ای شامل حمایت‌گری مدیران (رشد جریان‌های سیاسی و شرایط محیطی) بر دستور کار خط‌مشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی تأثیرگذار هستند.

همچنین راهبردهای ارائه‌شده شامل تمرکز بر تکامل شخصیتی و تعالی روحی و معنوی افراد، توجه به خلاقیت و نوآوری، استقرار نظام حرفه‌ای، الزامات نظام حرفه‌ای، ابزار نظام حرفه‌ای، برای ایجاد تحول و اصلاح در دانشگاه آزاد اسلامی، به پیامدهای مثبت اصلاح خط‌مشی‌گذاری منجر می‌شود که شامل موارد زیر هستند: توسعه سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، توسعه خط‌مشی‌گذاران در حوزه تحول فرهنگی، کسب هویت فرهنگی مستقل و شراکت استراتژیک واحد.

بدیهی است در راستای تحقق بیانیه گام دوم انقلاب، مبتنی بر راهبردهای احصاشده، بایستی اقدامات کلان و اقدامات اجرایی، فعالیت‌ها، پروژه‌ها و طرح‌های اجرایی متناسب با اسناد بالادستی، از جمله نقشه فرهنگی و سند دانشگاه آزاد اسلامی حرکت کند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

اصول اخلاقی تماماً در این مقاله رعایت شده است.

درخصوص مدل داده‌بنیاد و یافته‌های آن نیز پیشنهاد می‌شود با توجه با تأکید بر اصلاح خط‌مشی‌گذاری فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی از سوی مقام معظم رهبری، موضوع دستورکار اصلاح خط‌مشی‌های فرهنگی، به طور جدی در ستادها و شوراهای تحول دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی غیردولتی مطرح شود و در برنامه‌های بعدی

حامی مالی

در این پژوهش، حامی مالی وجود نداشته است و هزینه‌های این تحقیق، توسط نویسندگان پرداخت شده است.

مشارکت‌نویسندگان

مفهوم‌سازی و روش‌شناسی: محمدرضا انصاری، عباسعلی قیومی، فاطمه عزیزآبادی فراهانی؛ تحلیل اطلاعات: محمدرضا انصاری، سیدرضا صالحی‌امیری، محسن قدمی؛ نگارش گزارش: محمدرضا انصاری، ویراستاری و نهایی‌سازی: محمدرضا انصاری.

تعارض منافع

بر اساس اعلام نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافی در این پژوهش وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

از تمامی خبرگان و استادانی که در انجام این پژوهش ما را یاری کرده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع فارسی

- قلی‌پور، ر.ا، فانی، ع.ا، راغب، ف.، امیری، م.، و مهرمحمدی، م. (۱۳۹۷). طراحی الگوی خط‌مشی‌گذاری دولتی در آموزش و پرورش ایران با رویکرد قابلیت. *سیاست‌گذاری عمومی*، ۴ (۳)، ۱۷۶-۱۵۹.
- قلی‌پور، ح.، و چیت‌سازیان، ع.ر. (۱۳۹۶). ابعاد و مؤلفه‌های تحول در علوم انسانی در اندیشه مقام معظم رهبری و دلالت‌های آن بر علوم انسانی مطلوب جمهوری اسلامی. *راهبرند فرهنگ*، ۱۰ (۳۷)، ۹۷-۱۲۴.
- کاشانی، م.، و رستم‌پور، م. (۱۳۹۲). آموزش و پرورش، حیاتی‌ترین ابزار در مسیر توسعه پایدار. *کتاب ماه علوم اجتماعی*، ۱۷ (۶۷)، ۸۱-۸۹.
- گرچی‌پور، ح.، خاشعی، و.، اسلامبولچی، ع.ر.، اصغری، ص.ع. (۱۳۹۸). الگوی ارزشیابی فرایند خط‌مشی‌گذاری دولتی فرهنگی با رویکرد مطالعه کیفی اسناد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مدیریت دولتی*، ۱۱ (۱)، ۷۲-۴۷.
- مشبکی، ا.، و خادمی، ع.ا. (۱۳۸۷). بررسی آسیب شناسانه سیاست‌ها و سیاست‌گذاری فرهنگی در ایران بعد از انقلاب اسلامی. *نامه پژوهش فرهنگی*، ۹ (۴)، ۱۷۸-۱۳۳.
- معتوفی، ع.ر.، و دانکوب، م. (۱۳۹۶). اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر تدوین خط‌مشی‌های زیست‌محیطی کشور با استفاده از روش ANP. *فصلنامه مجلس و راهبرد*، ۲۴ (۹۰)، ۱۲۵-۱۵۶.
- مقتدایی، م.، و ازغندی، ع.ر. (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. *علوم سیاسی*، ۱۲ (۳۴)، ۲۶-۷.
- میرزمانی، ا.، ذوالفقاری، ن.س.، و کرامتی، م. (۱۳۹۰). بررسی رابطه میان مهندسی فرهنگی و سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴. *مهندسی فرهنگی*، ۶ (۶۱ و ۶۲)، ۸۰-۷۳.
- واعظی، ر.، شریف‌زاده، ف.، و محمدی، م. (۱۳۹۴). شناسایی و اولویت‌بندی الگوی های ارزیابی خط‌مشی عمومی/انجمن علوم مدیریت ایران، ۱۰ (۴۰)، ۴۱-۱.
- اشتریان، ک. (۱۳۸۶). *سیاست‌گذاری عمومی ایران*. تهران: نشر میزان.
- الوانی، س.، م. (۱۳۷۷). *تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی*. تهران: سمت.
- الوانی، س.، م.، هاشمیان، م.، ح. (۱۳۸۷). ارائه مدل بومی سیاست‌گذاری متوازن بخش فرهنگ. *همایش ملی توسعه و تحول در فرهنگ و هنر*، ۲۵-۱.
- باقری‌فرد، م.، ح.، توکلی، ع.، و الوانی، س. م. (۱۳۹۴). سیاست‌گذاری فرهنگی در دولت دینی. *حکومت اسلامی*، ۲۰ (۱)، ۲۰۴-۱۷۳.
- پورعزت، ع.ا.، و رحیمیان، ا. (۱۳۹۱). ویژگی‌های خط‌مشی‌گذاری دولتی عمومی برای اداره شهرهای پرتنوع و پیچیده (مورد مطالعه: شهر تهران). *مدیریت دولتی*، ۴ (۱۰)، ۴۴-۲۵.
- ترک‌زاده، ج. (۱۳۸۸). روش پژوهش فرایند چرخه ای تحلیل، روشی برای گردآوری، تحلیل و استنتاج از داده‌های کیفی پربعد در مسیر توسعه دانش مدیریت اسلامی. *روش‌شناسی علوم انسانی*، ۱۵ (۶۱)، ۱۴۲-۱۲۳.
- حسین‌لی، ر.، و کوثری، م. (۱۳۸۱). *مبانی و اصول سیاست‌های فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران*. تهران: آن.
- دانایی‌فرد، ح. (۱۳۸۴). *تئوری‌پردازی با استفاده از رویکرد استقرایی. دانش‌ور رفتار*، ۲۱ (۱۱)، ۷۰-۵۷.
- ذکایی، م. س.، و شفیع، س. س. (۱۳۸۹). کالبد شکافی سیاست‌گذاری فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در حوزه سبک زندگی دختران. *مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۶ (۲۰)، ۷۷-۱۲۰.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. (۱۳۷۱). *اصول سیاست فرهنگی جمهوری اسلامی ایران*.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی. (۱۳۹۲). *نقشه مهندسی فرهنگی کشور*.
- قربانی‌زاده، و.ا.، شریف‌زاده، ف.، حسین‌پور، د.، و مروج، م. (۱۳۹۶). ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری دولتی سازمان‌های فرهنگی (مورد مطالعه: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان). *سیاست‌گذاری عمومی*، ۳ (۳)، ۷۸-۶۱.

References

- Alvani, S. M. (1998). [*Decision making and setting government policy* (Persian)]. Tehran: SAMT. <https://www.gisoom.com/book/1139287/%D8%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%AA/>
- Alvani, S. M., Hashemian, M. H. (2008). [Presenting a native model of balanced policy-making in the culture sector (Persian)]. *National Conference on Development and Transformation in Culture and Art*, 1-25. <http://kms.bou.ac.ir/wp-content/uploads/2019/07/%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%87-%D9%85%D8%AF%D9%84-%D8%A8%D9%88%D9%f>
- Ashtarian, K. (2007). [*Iran's public policy* (Persian)]. Tehran: Mizan. <https://www.gisoom.com/book/1470547/%D8%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%B3%DB%8/>
- Baqeri Fard, M. H., Tavakoli, A., & Alvani, S. M. (2015). [Cultural policy-making in the religious state (Persian)]. *Islamic Government*, 20(1), 173-204. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=295941>
- Birkland, T. A. (2019). *An Introduction to the policy process: Theories, concepts, and models of public policy making*. New York: Routledge Press. [DOI:10.4324/9781315717371]
- Creswell, J. W. (2005). *Educational design: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. New York: Merrill.
- Danaee Fard, H., & Eslami, A. (2010). Discovering theory of organizational indifference: A grounded theory strategy. *European Journal of Scientific*, 40(3), 450-60.
- Danaee Fard, H. (2005). [Inductive approach to building theory: Grounded theory strategy (Persian)]. *Daneshvar Raftar*, 12(11), 57-70. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=44398>
- Qolipour, H., & Chitsazian, A. (2017). [Dimensions and elements of change in humanities in the thought of the supreme leader of Iran and its implications in ideal humanities in Islamic Republic (Persian)]. *Rahbordefarhang*, 10(37), 97-124. http://www.jscf.ir/article_47779.html?lang=fa
- Gholipour, R. A., Fani, A. A., Ragheb, F., Amiri, M., & Mehr Mohammadi, M. (2018). [Designing policy making model in iranian education by capability approach (Persian)]. *Public Policy*, 4(3), 159-76. [DOI:10.4324/9781315717371]
- Ghorbanzadeh, V., Sharifzadeh, F., Hosseinpour, D., & Moravvej, M. (2017). [Presenting policy making model for the cultural organizations (in case: Institute for the intellectual development of children and young adult) (Persian)]. *Public Policy*, 3(3), 61-78. https://jppolicy.ut.ac.ir/article_64171.html?lang=en
- Gorjipour, H., Khashei, V., Eslambolchi, A., & Asghari Sar-em, A. (2019). [Developing the evaluative model for cultural policy making process based on qualitative study of cultural documents of Islamic Republic of Iran (Persian)]. *Journal of Public Administration (Management Knowledge)*, 11(1), 47-72. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=663406>
- Goulding, C. (2002). *Grounded theory: A practical guide for management, business and market researches*. New York: Sage. https://www.google.com/books/edition/Grounded_Theory/DFYjMb5XFtEC?hl=en&gbpv=0
- Hussein, R., & Kosari, M. (2002). [*Principles and foundations of cultural policy in the Islamic Republic of Iran* (Persian)]. Tehran: On Publication. <https://www.gisoom.com/book/1252680/%D8%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%A7%D8%B5>
- Majlis Research Center. (1992). [Principles of the country's cultural policy (Persian)]. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/100172>
- Matoufi, A., & Dankoub, M. (2017). [Prioritizing the effective factors on environmental policy formulation in Iran using ANP method (Persian)]. *Majlis and Rahbord*, 24(90), 125-56. https://nashr.majles.ir/article_205.html?lang=en
- Meshbaki, A., & Khademi, A. A. (2008). [Pathological study of Iranian cultural policies and policies after the Islamic Revolution (Persian)]. *Cultural Research Letter*, 9(4), 133-78. <http://ensani.ir/file/download/article/20120514073116-1179-178.pdf>
- Mirzamani, A., Zolfaghari, N. S., & Keramati, M. (2011) [Investigating the relationship between cultural engineering and Iran vision document 1404 (Persian)]. *Cultural Engineering*, 6(61-62), 73-80. <http://ensani.ir/file/download/article/20130623092327-9430-20.pdf>

- Moghtadaie, M., & Azghandi, A.R. (2016). [Pathology of cultural policy making in Islamic Republic of Iran (Persian)]. *Political Science Quarterly*, 12(34), 7-26. http://psq.kiau.ac.ir/article_528290.html?lang=en
- Pourezat, A. A., & Raheimian, A. (2012). [Public policy necessities for administration of complex and different cities (Case study: Tehran) (Persian)]. *Journal of Public Administration*, 4(10), 25-44. https://jipa.ut.ac.ir/article_29129.html?lang=en
- Scollon, R., Scollon, S. W., & Jones, R. H. (2001). *Intercultural communication: A discourse approach*. New Jersey: Blackwell Publishers Inc.
- Secretariat of the Supreme Council of the Cultural Revolution. (2013). [Map of cultural engineering of the country (Persia)]. Retrieved from <https://sccr.ir/UserFiles/ente>
- Strauss, A., & Corbin, J. (2011). *Basics of qualitative research* [B. Mohammadi, Persian Trans]. Tehran: Human Science and Cultural. <https://www.gisoom.com/book/11051298/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%A7>
- Torkzade, J. (2010). [The cyclical process of analysis research method (Persian)]. *Methodology of Social Sciences and Humanities*, 15(61), 123-42. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=241878>
- Zokaie, M. S., & Shafiei, S. S. (2010). [The anatomy of Iran's cultural politics on women's lifestyle (Persian)]. *Quarterly of Cultural Studies & Communication*, 6(20), 77-120. http://jpsc.iaocsc.ir/article_19756.html?lang=en
- Kashani, M., & Roostampour, M. (2013). [Education is the most vital tool in the path of sustainable development (Persian)]. *Journal of Ketabmah*, 17(67), 81-9. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/984559/%d8%a2%d9%85%d9%88%d8%b2%d8%b4-%d9%88-%d9%b>
- Vaezi, R., Sharif Zadeh, F., & Mohammadi, M. (2015). [Probing and prioritizing the public policy Evaluation models (Persian)]. *Iranian journal of management sciences*, 10(40), 1-41. http://journal.iams.ir/article_218.html?lang=en